

УДК 65.012.8:339.9

UDC 65.012.8:339.9

РОЗВИТОК ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
ІЗ КРАЇНАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Козак Л.С., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна

Федорук О.В., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна

DEVELOPMENT OF TRADE-ECONOMIC AND INVESTMENT COOPERATION WITH EUROPEAN
UNION COUNTRIES AS A PRIORITY DIRECTION OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF UKRAINE

Kozak L.S., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine

Fedoruk O.V., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine

РАЗВИТИЕ ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО И ИНВЕСТИЦИОННОГО СОТРУДНИЧЕСТВА
СО СТРАНАМИ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА КАК ПРИОРИТЕТНОЕ НАПРАВЛЕНИЕ
ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УКРАИНЫ

Козак Л.С., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев,
Украина

Федорук О.В., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев,
Украина

Постановка проблеми. Після проголошення незалежності вступ до Європейського Союзу визначено ключовим напрямом зовнішньої політики України та її стратегічним курсом. Євроінтеграційні прагнення України – це бажання стати розвинутою, демократичною країною з пануванням законів, повагою до прав і свобод людини, ринковою, конкурентоспроможною економікою. Однак відсутність суспільного консенсусу щодо напрямів і темпів соціально-економічних реформ, неефективна діяльність урядів суттєво віддалили перспективу членства України в ЄС. Очевидно, що тільки послідовні, глибокі та рішучі реформи можуть кардинально змінити цю тенденцію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва із країнами Європейського Союзу висвітлено у працях вітчизняних і зарубіжних вчених, а саме: Балабанова К.В., Бажала Ю.М., Білоруса О.Г., Вишнякова В.М., Грущинської Н.М., Губерського Л.В., Дзяд О.В., Євдокименка В.К., Ільницького Д.О., Кендюхова О.В., Комірної В.В., Копійки В.В., Лівенцева М.М., Лук'яненко Д.Г., Манжолі В.А., Мельника Л.Г., Муравйова В.І., Нижника В.М., Поручника А.М., Федірка О.А., Філіпенка А.С., Чужикова В.І., Шамборовського Г.О. та ін. Разом з тим, міжнародні аспекти економічного співробітництва залишаються не в повній мірі дослідженими, потребують подальшого теоретичного та прикладного розгляду.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення ефективності, основних форм і перспектив торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва України із країнами Європейського Союзу; аналіз пріоритетів діяльності Європейського інвестиційного банку в Україні; з'ясування переваг Європейського інструменту сусідства та партнерства (ENPI); дослідження важливості створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною і ЄС, формування спільного економічного простору в рамках поступової економічної інтеграції до європейського ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правовою основою відносин між Україною та ЄС є Угода про партнерство та співробітництво (УПС) від 14 червня 1994 р., яка започаткувала співробітництво із широкого кола політичних, торговельно-економічних і гуманітарних питань.

Укладення УПС дозволило встановити регулярний двосторонній діалог між Україною та ЄС на політичному й секторальному рівнях, впровадити впорядкований режим торгівлі між обома сторонами на основі принципів ГАТТ/СОТ, визначити пріоритети адаптації законодавства України до стандартів і норм Європейського Союзу в пріоритетних секторах української економіки. У рамках УПС визначено сім пріоритетів співпраці між Україною та ЄС: енергетика, торгівля й інвестиції, юстиція і внутрішні справи, наближення законодавства України до законодавства Євросоюзу, охорона навколишнього середовища, транспортна сфера, транскордонне співробітництво, співпраця у сфері науки, технологій та космосу. На основі УПС розвивається політичний діалог Україна – ЄС у формах щорічних зустрічей на найвищому рівні: Саміт Україна – ЄС за участю Президента України, Президента Європейської Ради та Президента Європейської Комісії; засідань Ради з питань співробітництва за участю Прем'єр-міністра України, Високого Представника ЄС із закордонних справ і безпекової політики, міністра закордонних справ головуючої в ЄС країни; Комітету та галузевих підкомітетів з питань співробітництва Україна – ЄС; Комітету парламентського співробітництва; зустрічей політичного діалогу на рівні міністрів закордонних справ; засідань в рамках секторальних діалогів; регулярних консультацій на рівні робочих груп.

Для врахування нових умов співробітництва було розроблено План дій Україна – ЄС – двосторонній політичний документ, який дав змогу суттєво розширити двостороннє співробітництво України та ЄС без внесення змін до чинної договірно-правової бази. За своїм змістом План дій містив перелік конкретизованих зобов'язань України у сфері зміцнення демократичних інституцій, боротьби з корупцією, структурних економічних реформ і заходів по розвитку співпраці з ЄС в секторальних сферах. Серед ключових здобутків у розвитку відносин протягом терміну Плану дій є надання Україні статусу країни з ринковою економікою в рамках антидемпінгового законодавства ЄС, надання Україні права приєднатися до зовнішньополітичних заяв і позицій ЄС, укладення Угоди про спрощення оформлення віз та Угоди про реадмісію осіб, поширення на Україну фінансування Європейського інвестиційного банку, поглиблення секторальної співпраці, започаткування переговорів щодо укладення нового базового договору на заміну УПС. Після завершення вступу України до Світової організації торгівлі 18 лютого 2008 р. були започатковані переговори в частині створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, що відкриває шлях до лібералізації руху товарів, капіталів і послуг, широку гармонізацію нетарифних інструментів економічного регулювання. Дев'ятого вересня 2008 р. на Паризькому саміті Україна та ЄС досягли політичної домовленості про укладення майбутньої угоди в форматі Угоди про асоціацію, яка будуватиметься на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції. У ході 15-го Саміту Україна – ЄС в Києві 19 грудня 2011 р. сторони оголосили про завершення переговорів по майбутній Угоді про асоціацію, а 30 березня 2012 р. текст майбутньої Угоди було парафровано главами переговорних команд України та ЄС [1].

Основними формами економічного співробітництва України та ЄС є технічна і фінансова допомога, торгівля, інвестиційна діяльність. За обсягами технічної допомоги з боку ЄС Україна в 90-х роках ХХ ст. посідала серед пострадянських республік друге місце після Росії. Технічна допомога надавалась через програму ТАСІС, яка бере початок від програми технічної допомоги СРСР, започаткованої протоколом від 2 серпня 1991 р.; 11 лютого 1992 р. Україна разом з іншими країнами СНД підписала з ЄС протокол згоди, де були визначені основні принципи програми. Під технічною допомогою в межах ТАСІС мається на увазі система заходів, покликаних сприяти створенню й розвитку в країнах-реципієнтах структур, орієнтованих на ринок, а також громадянського суспільства із залученням західних експертів, консультантів, викладачів і радників. В рамках ТАСІС питання капітального будівництва, реконструкції виробництва, поставки технологічного обладнання та прямі інвестиції не розглядались. У межах програми фінансувались надання послуг і, в обмеженому обсязі, поставки допоміжного обладнання. Фінансування здійснювалось у формі грантів й передбачало поетапне виділення коштів залежно від перебігу реалізації проектів.

Пріоритетними напрямками програми ТАСІС в Україні були визначені: ядерна безпека й охорона довкілля, зокрема підтримка зусиль уряду України, спрямованих на закриття ЧАЕС і будівництво нових електростанцій для забезпечення держави енергією, а також підвищення безпеки

діючих реакторів; реорганізація енергетичного сектора, впровадження енергозбереження; реструктуризація державних підприємств, розвиток приватного сектора, конверсія підприємств ВПК, зміцнення фінансової системи; підвищення ефективності аграрного сектора, розвиток харчової промисловості; допомога у створенні сучасної транспортної інфраструктури; адміністративна реформа, розвиток людських ресурсів, освіта. Загалом протягом 1991–2006 рр. у рамках програми TACIS ЄС надав Україні допомогу на загальну суму в 2,4 млрд євро. Європейський інструмент сусідства та партнерства (ENPI), який замінив програму TACIS з 1 січня 2007 р., збільшив обсяг цієї допомоги і водночас зробив її більш гнучкою й ефективною. На відміну від програми TACIS, у межах якої допомога надавалася переважно через механізм проектів ЄС, Європейський інструмент сусідства та партнерства концентрує допомогу у формі бюджетної підтримки, тобто прямого надання коштів ЄС до бюджету України для досягнення чітко визначених пріоритетів співпраці Україна – ЄС. Основу ENPI становлять такі базові інструменти Єврокомісії:

1) Twinning – інструмент інституційного будівництва, покликаний сприяти Україні у розбудові її ефективних органів центральної та місцевої влади, управлінський потенціал яких давав би можливість упроваджувати *acquis communautaire* (правову систему Європейського Союзу) на рівні стандартів, прийнятих у країнах – членах ЄС;

2) TAIEХ – інструмент інституціональної розбудови, що забезпечує надання короткотермінової технічної допомоги з питань наближення національного законодавства України до норм і стандартів ЄС.

Одним із пріоритетних напрямків зовнішньоекономічної діяльності України є подальший розвиток торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва із країнами ЄС [2; 3]. Європейський Союз є одним з основних торговельних партнерів України. Згідно із статистичними даними за 2012 рік обсяг торгівлі товарами і послугами між Україною та ЄС склався в обсязі 50 703,9 млн дол. США або 29,2 % від загального обсягу торгівлі України. При цьому, обсяг експорту товарів та послуг до країн ЄС за згаданий період склався в обсязі 20 876,0 млн дол. США або 25,4 % від загального обсягу експорту товарів і послуг України. В свою чергу, обсяг імпорту із країн ЄС за згаданий період склався в обсязі 29 827,9 млн дол. США або 32,6 % від загального обсягу імпорту в Україну. У двосторонній торгівлі між торговельними партнерами продовжує зберігатися негативне сальдо, яке за 2012 рік склало 8 951,9 млн дол. США та збільшилось у порівнянні з аналогічним періодом минулого року на 1 384,9 млн дол. США (табл. 1). Основними торговельними партнерами України за зазначений період були Німеччина (18,6 %), Польща (12,7 %), Італія (9,7 %), Велика Британія (6,2 %), Угорщина (5,6 %). Основна частка українського експорту припадала на Польщу (13,0 %), Італію (12,5 %), Німеччину (10,1 %), Іспанію (7,7 %), Угорщину (7,6 %), Велику Британію (6,1 %). Основними країнами-імпортерами були Німеччина (24,5 %), Польща (12,6 %), Італія (7,7 %), Велика Британія (6,2 %), Франція (6,1 %).

Перспективи торговельно-економічного співробітництва між Україною та ЄС суттєво зростуть зі створенням поглибленої й всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною і ЄС (ЗВТ), що є невід’ємною складовою Угоди про асоціацію, передбачає лібералізацію торгівлі як товарами, так і послугами, лібералізацію руху капіталів та до певної міри – руху робочої сили [5]. Відмінною рисою ЗВТ Україна – ЄС є комплексна програма адаптації регуляторних норм у сферах, пов’язаних з торгівлею, до відповідних стандартів ЄС. Це дозволить значною мірою усунути нетарифні (технічні) бар’єри у торгівлі між Україною та ЄС, забезпечити розширений доступ до внутрішнього ринку ЄС для українських експортерів і навпаки – європейських експортерів до українського ринку. Частина Угоди про асоціацію, яка стосується створення ЗВТ, охоплює такі основні сфери: торгівля товарами, в т. ч. технічні бар’єри в торгівлі; інструменти торговельного захисту; санітарні та фітосанітарні заходи; сприяння торгівлі й співробітництво в митній сфері; адміністративне співробітництво в митній сфері; правила походження товарів; торговельні відносини в енергетичній сфері; послуги, заснування компаній та інвестиції; визнання кваліфікацій; рух капіталів і платежів; конкурентна політика (антимонопольні заходи і державна допомога); права інтелектуальної власності, в т. ч. географічні зазначення; державні закупівлі; торгівля й сталий розвиток; транспарентність

(прозорість); врегулювання суперечок. Поглиблена та всеохоплююча ЗВТ має забезпечити поступову інтеграцію економіки України до внутрішнього ринку ЄС [6].

Таблиця 1 – Зовнішня торгівля товарами та послугами України із країнами світу, в тому числі з Європейським Союзом у 2011–2012 роках [4] (млн дол. США)

	2011 рік	2012 рік	2012/2011	
			млн. дол.	%
ЗТО всього по Україні	171 044,2	173 701,7	2 657,5	101,6
у т. ч. ЗТО з ЄС	50 726,4	50 703,9	-22,5	99,96
Питома вага у загальному обсязі	29,7%	29,2%	–	–
Експорт всього з України	82 202,1	82 337,4	135,3	100,2
у т. ч. експорт до ЄС	21 579,7	20 876,0	-703,7	96,7
Питома вага у загальному обсязі	26,3%	25,4%	–	–
Імпорт всього до України	88 842,1	91 364,3	2 522,2	102,8
у т. ч. імпорт з ЄС	29 146,7	29 827,9	681,2	102,3
Питома вага у загальному обсязі	32,8%	32,6%	–	–
Сальдо всього по Україні	-6 640,0	-9 026,9	-2 386,9	135,9
у т. ч. з ЄС	-7 567,0	-8 951,9	-1 384,9	118,3

На сьогодні головною метою створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС є формування спільного економічного простору в рамках поступової економічної інтеграції до спільного європейського ринку. На думку представників ЄС, створення ЗВТ має передбачати такі заходи: 1) повну лібералізацію торгівлі товарами, зокрема промисловою продукцією, у тому числі енергоносіями, сільськогосподарськими товарами, продуктами рибальства, їхній вільний і безперешкодний доступ на відповідні ринки; 2) зменшення нетарифних обмежень в Україні у торгівлі промисловими товарами шляхом гармонізації та взаємного визнання оцінки відповідності технічним стандартам ЄС; 3) зменшення нетарифних обмежень у торгівлі сільськогосподарською продукцією у межах співробітництва в сфері санітарних та фітосанітарних заходів; 4) значну лібералізацію ринків послуг; 5) забезпечення ефективного регулювання стосовно заохочення та захисту прямих іноземних інвестицій; 6) свободу заснування компаній; 7) запровадження заходів, спрямованих на поступове забезпечення вільного руху капіталу та здійснення платежів; 8) забезпечення прозорості й передбачуваності регулювання внутрішнього ринку України згідно з європейськими та міжнародними стандартами; 9) наближення внутрішньої політики України, зокрема у сфері конкуренції, корпоративного управління, захисту прав інтелектуальної власності, державних закупівель, до загальноприйнятих правил міжнародної та європейської практики; 10) забезпечення двостороннього митного співробітництва, зокрема спрощення митних процедур і підвищення ефективності діяльності митних органів у контексті сприяння торгівлі; 11) запровадження ефективного механізму врегулювання суперечок [7, с. 660–667; 8].

З укладенням Угоди про асоціацію відносини між Україною та ЄС будуть переведені на новий рівень – від партнерства і співробітництва до політичної асоціації й економічної інтеграції. Важливим елементом Угоди є положення про створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі. Україна розглядає Угоду про асоціацію як важливий крок на шляху наближення в перспективі до наступного етапу – підготовки до вступу в ЄС [9; 10]. Українській стороні вдалося забезпечити врахування в Угоді про асоціацію національних інтересів із принципових питань переговорів: визнання з боку ЄС європейських прагнень та європейської ідентичності України, перспектив

запровадження безвізового режиму, ключових з точки зору українських товаровиробників положень в контексті створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. Серед основних здобутків від укладення Угоди загалом можна виділити, перш за все:

1. Покращення умов експорту до ЄС української продукції в першу чергу за рахунок скасування ввізного мита, а також зменшення нетарифних обмежень у торгівлі сільськогосподарською продукцією. Європейський Союз, що об'єднує 28 держав-членів, територією майже 4 млн кв. км., на якій мешкає понад 507 млн осіб, з рівнем середнього доходу 25,5 тис. дол. США на душу населення, є одним з найбільших світових ринків, на який прагнуть отримати доступ багато країн світу. Впродовж останніх років частка ринку ЄС складає в середньому 33 % у загальному експорті товарів України. Частка імпорту із країн – членів ЄС в середньому становила 35,6 %. При цьому ринок ЄС відрізняється значно вищим тарифним захистом, в першу чергу по агропромислових товарах. Запровадження зони вільної торгівлі надасть додаткові переваги вітчизняним експортерам на ринку з достатньо високим захистом. Згідно досягнутих домовленостей лібералізація охоплює більш ніж 97 % тарифних ліній (або більше 95 % обсягу двосторонньої торгівлі між сторонами). При цьому, скасування ввізних мит ЄС по більшості товарів відбудеться вже в перший рік дії угоди. Крім того, українські експортери матимуть додаткову перевагу по товарах, стосовно яких ЄС запропонував встановлення тарифних квот, зокрема йдеться про м'ясо свинини, курятини, цукор тощо. Зазначені товари зазвичай вилучаються з режиму лібералізації при укладенні Угод про вільну торгівлю, тобто підпадають під загальний режим оподаткування при митному оформленні. Водночас, в результаті переговорів Україна отримала можливість завозити певні обсяги даних товарів без справляння ввізних мит [11; 12]. При цьому мова не йде про обмеження обсягів імпорту, а лише про те, що імпорт зазначених товарів понад визначений обсяг підпадатиме під загальний режим імпорту, тобто оподаткуватиметься за тими ж умовами, які діють для України сьогодні.

2. Прискорення темпів економічного зростання. Додаткове зростання очікується в основному за рахунок таких видів економічної діяльності, як сільське господарство та харчова промисловість, текстильна і шкіряна промисловість, металургія й оброблення металу, транспортні послуги, послуги юридичним особам.

3. Збільшення кількості зайнятих економічною діяльністю: приріст відносно базового рівня очікується в основному, за рахунок таких видів економічної діяльності, як сільське господарство та харчова промисловість, торгівля і ремонт, транспорт. Водночас очікується незначне зменшення кількості зайнятих у хімічній промисловості, виробництві машин та устаткування.

4. Розширення доходної частини державного бюджету. З урахуванням міжнародного досвіду функціонування ЗВТ, короткострокова втрата бюджетних надходжень у зв'язку з лібералізацією митних тарифів буде компенсована за рахунок зростання інших статей бюджетних надходжень за рахунок внутрішніх податків [13].

5. Заохочення прямих іноземних інвестицій в Україну у виробництво товарів, орієнтованих на експорт до країн ЄС, з використанням наявних конкурентних переваг української економіки.

6. Покращення ділового та інвестиційного клімату для національних бізнес-операторів: процес адаптації законодавства в рамках ЗВТ і підвищення якості його імплементації сприятиме покращенню умов для ведення бізнесу в Україні в цілому.

7. Переваги для українських споживачів: поступове усунення наявних митних тарифів і нормативно-правових бар'єрів підвищить розмаїття та якість продуктів і послуг, доступних для споживачів. Окрім цього, конкурентний тиск, що його породжуватиме лібералізація доступу до ринків, спонукатиме до спеціалізації, в такий спосіб стимулюючи інновації та знижуючи вартість виробництва.

8. Відмова ЄС від застосування експортних субсидій в торгівлі з Україною.

Основним форматом інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС є взаємодія з Європейським інвестиційним банком (ЄІБ). Місією ЄІБ є фінансування довготермінових інвестиційних проектів на території країн Європейського Союзу, спрямованих на модернізацію та розвиток інфраструктури, зміцнення конкурентоздатності окремих галузей економіки, заохочення

енергоефективності й енергозбереження. З 2004 р. мандат операцій ЄІБ було поширено на території за межами ЄС, зокрема, на країни – учасниці Європейської політики сусідства, а з 2008 р. – на країни ініціативи «Східне партнерство». Формалізація відносин між ЄІБ та індивідуальними країнами, що не є членами ЄС, відбувається шляхом ухвалення Радою Міністрів ЄС мандатів на розширення операційної діяльності ЄІБ у цих країнах та на їх основі – укладення Рамкових угод про співробітництво між Банком і третьою країною. Рамкову Угоду про співробітництво між Україною та Європейським інвестиційним банком було підписано 14 червня 2005 р. В 2010 р. Верховною Радою України був прийнятий Закон України «Про ратифікацію Договору між Україною та Європейським інвестиційним банком про співробітництво та діяльність Постійного представництва ЄІБ в Україні» № 2673-VI. Зазначеним договором визначається статус, дипломатичні імунітети і привілеї представництва Європейського інвестиційного банку в Україні та його персоналу; 25 березня 2011 р. у Києві було офіційно відкрито Представництво ЄІБ в Україні. Кредитний портфель ЄІБ в Україні складається із шести інвестиційних проектів. Пріоритетними сферами кредитної діяльності ЄІБ в Україні є модернізація транспортної й енергетичної інфраструктури, підвищення рівня енергоефективності економіки України, зміцнення рівня захисту навколишнього середовища, реформування системи освіти, а також кредитна підтримка приватного ділового сектора України [14; 15].

Модернізація транспортної інфраструктури є одним із пріоритетів діяльності ЄІБ в Україні. Відбір потенційних інвестиційних проектів у сфері транспортної інфраструктури проводиться ЄІБ та українською стороною відповідно до пріоритетів транспортного співробітництва між ЄС і країнами – учасницями ініціативи ЄС «Східне партнерство». Узгодження цих пріоритетів відбувається в рамках роботи Транспортної панелі «Східного партнерства». На сьогодні, пріоритетними напрямками співпраці країн ЄС та країн – учасниць «Східного партнерства» визначено залізничну та автомобільну транспортну інфраструктуру. У сфері автомобільного транспорту співробітництво з ЄІБ здійснює Державне Агентство автомобільних доріг України «Укравтодор» в рамках інвестиційного проекту «Європейські дороги України I» із залученням кредитних коштів на суму 200 млн євро. У 2012 р. започатковано наступний інвестиційний проект «Європейські дороги України II» на загальну суму 450 млн євро.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, європейський вибір відкриває нові перспективи для співробітництва України з розвиненими країнами, соціально-економічного розвитку, зміцнення позицій держави у міжнародній системі координат. Для України європейська інтеграція сприятиме модернізації економіки, залученню іноземних інвестицій і новітніх технологій, підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників, виходу на єдиний внутрішній ринок ЄС. У політичному аспекті європейська інтеграція визначає модернізацію правового поля держави, демократизацію її політичної та інституціональної системи. Співробітництво з ЄС сприятиме наближенню соціальних умов України до високих європейських стандартів, підвищенню рівня життя й добробуту населення. У культурно-цивілізаційному аспекті євроінтеграція – шлях до активізації взаємообміну між українською й західноєвропейською культурами, одночасне становлення України як інтегрованої частини глобального суспільства та незалежної держави.

Варто зауважити, що імплементація положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в частині ЗВТ дасть змогу значно розширити доступ українських експортерів до ринку ЄС, усунувши нетарифні торговельні бар'єри, сприятиме покращенню ділового та інвестиційного клімату в країні на основі норм і стандартів ЄС, стане ефективним механізмом поступової інтеграції економіки України до внутрішнього ринку ЄС. Угода про асоціацію покликана забезпечити якісно новий, поглиблений формат відносин між Україною та ЄС, стане унікальним двостороннім документом, який виходитиме далеко за рамки подібних угод, укладених ЄС свого часу із країнами Центральної та Східної Європи. Угода не лише закладе якісно нову правову основу для подальших взаємин між Україною і ЄС, але й слугуватиме стратегічним орієнтиром для проведення системних соціально-економічних реформ, широкомасштабної адаптації законодавства України до норм і правил ЄС.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Копійка В.В. Україна та Європейський Союз: навч. посіб. / Копійка В.В., Манжола В.А., Весела Н.М. – К.: Знання, 2012. – 78 с.
2. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/>.
3. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть: навч. посібник для студ. вищих навч. закладів / [А.С. Філіпенко, В.С. Будкін, А.С. Гальчинський та ін.]. – К.: Либідь, 2002. – 470 с.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.comeuroint.rada.gov.ua/>.
6. Європейська інтеграційна політика: [навч. посіб.] / А.М. Поручник, В.І. Чужиков, Д.О. Ільницький, О.А. Федірко; за ред. В.І. Чужикова. – К.: КНЕУ, 2010. – 452 с.
7. Копійка В.В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посіб. / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко; за ред. Л.В. Губерського. – 2-е вид. – К.: Знання, 2012. – 760 с.
8. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>.
9. Інтеграція України в європейські правові, політичні та економічні системи: монографія / [В.А. Манжола, В.І. Муравйов, А.С. Філіпенко та ін.]; ред. Л.В. Губерський. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2007. – 320 с.
10. Кендюхов О.В. Гео економічна стратегія розвитку України в контексті євроінтеграційних процесів: монографія / Кендюхов О.В., Калмикова Н.М., Злобін І.В. – Донецьк: ДВНЗ «ДонНТУ», 2012. – 244 с.
11. Конвергенція економік України та Європейського Союзу: проблеми і перспективи: зб. наук. пр. / [Бажал Ю.М. та ін.]; Нац. ун-т «Києво-Могилян. акад.» (НаУКМА), Каф. екон. теорії, Центр ім. Жана Моне з європ. студій при НаУКМА. – К.: ПУЛЬСАРИ, 2012. – 162 с.
12. Мельник Л.Г. Україна та ЄС: передумови та вектори соціально-економічної інтеграції: навчальний посібник / Мельник Л.Г., Дегтярьова І.Б., Кубатко О.В. – Суми: Сумський держ. ун-т, 2012. – 253 с.
13. Менеджмент європейської економічної інтеграції: підручник / [С.М. Писаренко, Н.В. Горін, Л.А. Українець та ін.]; за ред. С.М. Писаренко. – К.: Знання, 2012. – 373 с.
14. Устойчивое экономическое развитие в условиях глобализации и экономики знаний: концептуальные основы теории и практики управления: монография / [Д.Б. Берг, Б.Е. Большаков, С.Л. Гольдштейн и др.]; ред. В.В. Попков. – М.: Экономика, 2007. – 295 с.
15. Формування державної стратегії управління регіональним розвитком в контексті євроінтеграції України: суть, проблеми та шляхи вдосконалення: монографія / [В.М. Гончаров, О.А. Трухіна, А.М. Зінченко та ін.]. – Луганськ: Ноулідж, 2012. – 175 с.

REFERENCES

1. Kopyika V.V., Manzhola V.A., Vesela N.M. Ukraine ta Yevropeiskyi Soiuz [Ukraine and the European Union]: study guide. Kyiv: Znannia Publ., 2012. 78 p. (Ukr)
2. Ofitsiynyi sait Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy [The official site of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine] [Electronic resource]. Retrieved from: <http://www.mfa.gov.ua/>. (Ukr)
3. Filipenko A.S., Budkin V.S., Halchynskiy A.S. and others. Ukraina i svitove hospodarstvo: vzaiemodiia na mezhi tysiacholit [Ukraine and world economy: interaction at the turn of millenniums]: study guide for students in higher education. Kyiv: Lybid Publ., 2002. 470 p. (Ukr)
4. Ofitsiynyi sait Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy [The official site of State Statistics Committee of Ukraine] [Electronic resource]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (Ukr)

5. Ofitsiynyi sait Komitetu Verkhovnoi Rady Ukrainy z pytan yevropeiskoi intehtatsii [The official site of Committee of Supreme Council of Ukraine on European Integration] [Electronic resource]. Retrieved from: <http://www.comeuroint.rada.gov.ua/>. (Ukr)

6. Poruchnyk A.M., Chuzhykov V.I., Ilnytskyi D.O., Fedirko O.A., under the editorship of Chuzhykov V.I. Yevropeiska intehtatsiina polityka [The European integration policy]: study guide. Kyiv: KNEU Publ., 2010. 452 p. (Ukr)

7. Kopyika V.V., Shynkarenko T.I., under the editorship of Huberskyi L.V. Yevropeyskyi Soiuz: istoriia i zasady funktsionuvannia [The European Union: history and principles of functioning]: study guide. 2nd ed. Kyiv: Znannia Publ., 2012. 760 p. (Ukr)

8. Ofitsiynyi sait Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy [The official site of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine] [Electronic resource]. Retrieved from: <http://www.me.gov.ua/>. (Ukr)

9. Manzhola V.A., Muraviov V.I., Filipenko A.S. and others, editor Huberskyi L.V. Intehtatsiia Ukrainy v yevropeyski pravovi, politychni ta ekonomichni systemy [Ukraine's integration into European legal, political and economic systems]: monograph. Kyiv: VPTs «Kyivskiy universytet» Publ., 2007. 320 p. (Ukr)

10. Kendiukhov O.V., Kalmykova N.M., Zlobin I.V. Heoekonomichna stratehiia rozvytku Ukrainy v konteksti yevrointehtatsiinykh protsesiv [Goeconomic development strategy of Ukraine in context of European integration processes]: monograph. Donetsk: DVNZ «DonNTU» Publ., 2012. 244 p. (Ukr)

11. Konverhentsiia ekonomik Ukrainy ta Yevropeiskoho Soiuzu: problemy i perspektyvy [The convergence of economies of Ukraine and the European Union: problems and prospects], collection of scientific papers, Bazhal Yu.M. and others, Nats. un-t «Kyievo-Mohylian. akad.» (NaUKMA), Kaf. ekon. teorii, Tsentrim im. Zhana Mone z yevrop. studii pry NaUKMA. Kyiv: PULSARY Publ., 2012. 162 p. (Ukr)

12. Melnyk L.H., Dehtiarova I.B., Kubatko O.V. Ukraina ta YeS: peredumovy ta vektory sotsialno-ekonomichnoi intehtatsii [Ukraine and the EU: preconditions and vectors socio-economic integration]: study guide. Sumy: Sumskiy derzh. un-t Publ., 2012. 253 p. (Ukr)

13. Pysarenko S.M., Horin N.V., Ukrainets L.A. and others, under the editorship of Pysarenko S.M. Menedzhment yevropeiskoi ekonomichnoi intehtatsii [Management European economic integration]: textbook, Kyiv: Znannia Publ., 2012. 373 p. (Ukr)

14. Berg D.B., Bolshakov B.E., Holdshteyn S.L. and others, editor Popkov V.V. Ustoychivoe ekonomicheskoe razvitie v usloviyakh globalizatsii i ekonomiki znaniy: kontseptualnye osnovy teorii i praktiki upravleniya [Sustainable economic development in the conditions of globalization and the knowledge economy: the conceptual foundations of the theory and practice of management]: monograph. Moscow: Ekonomika Publ., 2007. 295 p. (Rus)

15. Honcharov V.M., Trukhina O.A., Zinchenko A.M. and others. Formuvannia derzhavnoi stratehii upravlinnia rehionalnym rozvytkom v konteksti yevrointehtatsii Ukrainy [Formation of the state strategy of regional development management in the context of Ukraine's European integration]: the nature, problems and ways to improve: monograph. Luhansk: Noulidzh Publ., 2012. 175 p. (Ukr)

РЕФЕРАТ

Козак Л.С. Розвиток торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва із країнами Європейського Союзу як пріоритетний напрям зовнішньоекономічної діяльності України / Л.С. Козак, О.В. Федорук // Вісник Національного транспортного університету. – К.: НТУ, 2013. – № 28.

В статті досліджено основні форми і перспективи торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва України із країнами Європейського Союзу; проаналізовано пріоритети діяльності Європейського інвестиційного банку в Україні; з'ясовано переваги Європейського інструменту сусідства та партнерства (ENPI); досліджено важливість створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною і ЄС, формування спільного економічного простору в рамках поступової економічної інтеграції до європейського ринку.

Об'єкт дослідження – процес гарантування економічної безпеки міжнародного співробітництва.

Мета дослідження – удосконалення механізму торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва із країнами Європейського Союзу.

Методи дослідження – абстрагування, аналіз і синтез, індукція та дедукція, системний підхід.

Основними формами економічного співробітництва України та ЄС є технічна і фінансова допомога, торгівля, інвестиційна діяльність. Перспективи торговельно-економічного співробітництва між Україною та ЄС суттєво зростуть зі створенням поглибленої й всеохоплюючої зони вільної торгівлі, що є невід'ємною складовою Угоди про асоціацію, передбачає лібералізацію торгівлі товарами і послугами, вільний рух капіталів та робочої сили. З укладенням Угоди про асоціацію відносини між Україною та ЄС будуть переведені на новий рівень – від партнерства і співробітництва до політичної асоціації й економічної інтеграції. Україна розглядає Угоду про асоціацію як важливий крок на шляху наближення в перспективі до наступного етапу – підготовки до вступу в ЄС.

Встановлено, що для України європейська інтеграція сприятиме модернізації економіки, залученню іноземних інвестицій і новітніх технологій, підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників, виходу на єдиний внутрішній ринок ЄС. Базовим форматом інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС є взаємодія з Європейським інвестиційним банком (ЄІБ). Місією ЄІБ є фінансування довготермінових інвестиційних проектів на території країн Європейського Союзу, спрямованих на модернізацію та розвиток інфраструктури, зміцнення конкурентоздатності окремих галузей економіки, заохочення енергоефективності й енергозбереження. Модернізація транспортної інфраструктури є одним із пріоритетів діяльності ЄІБ в Україні.

Прогнозні припущення щодо розвитку об'єкта дослідження – удосконалення механізму гарантування економічної безпеки міжнародного співробітництва.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ Й ІНВЕСТИЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ, ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ, ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ІНСТРУМЕНТ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК, УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ, ПОГЛИБЛЕНА ТА ВСЕОХОПЛЮЮЧА ЗОНА ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС.

ABSTRACT

Kozak L.S., Fedoruk O.V. Development of trade-economic and investment cooperation with European Union countries as a priority direction of foreign economic activity of Ukraine. Visnyk National Transport University. – Kyiv. National Transport University. 2013. – Vol. 28.

The article explores basic forms and prospects of trade-economic and investment cooperation between Ukraine and European Union countries; analyzes activity priorities of the European Investment Bank in Ukraine; detects advantages of the European Neighbourhood and Partnership Instrument (ENPI); investigates the importance of establishing in-depth and comprehensive free trade area between Ukraine and the EU, creating a common economic space within the gradual economic integration into European market.

Object of the research – the process of ensuring economic security of international cooperation.

Purpose of the study – improvement of the mechanism of trade-economic and investment cooperation with countries of the European Union.

Methods of research – method of abstracting, analysis and synthesis, induction and deduction, system approach.

The main forms of economic cooperation between Ukraine and the EU are technical and financial assistance, trade and investment activities. Prospects of trade and economic cooperation between Ukraine and the EU will rise substantially with the creation of in-depth and comprehensive free trade area, which is an integral component of the Association Agreement, provides for the liberalization of trade in goods and services, free movement of capitals and manpower. With the conclusion of the Association Agreement relations between Ukraine and the EU will be translated to a new level – from the partnership and

cooperation to political association and economic integration. Ukraine considers the Association Agreement as an important step for the approximation in perspective to the next stage – preparation for EU accession.

Established that for Ukraine the European integration will be contribute to the modernization of the economy, attraction of foreign investments and the latest technology, increase of competitiveness of domestic commodity producers, exit onto EU's single internal market. The basic format of investment cooperation between Ukraine and the EU is the interaction with the European Investment Bank (EIB). The mission of the EIB is the financing of long-term investment projects on the territory of the European Union countries, aimed at the modernization and development of infrastructure, strengthening the competitiveness of individual branches of economy, the promotion of energy efficiency and conservation. Modernization of transport infrastructure is one of priorities of activities of the EIB in Ukraine.

Forecast assumptions about the object of study – improvement of the mechanism of ensuring economic security of international cooperation.

KEYWORDS: TRADE-ECONOMIC AND INVESTMENT COOPERATION, EUROPEAN UNION, FOREIGN ECONOMIC ACTIVITIES OF UKRAINE, TECHNICAL ASSISTANCE, EUROPEAN NEIGHBOURHOOD AND PARTNERSHIP INSTRUMENT, EUROPEAN INVESTMENT BANK, ASSOCIATION AGREEMENT, IN-DEPTH AND COMPREHENSIVE FREE TRADE AREA BETWEEN UKRAINE AND THE EU.

РЕФЕРАТ

Козак Л.С. Развитие торгово-экономического и инвестиционного сотрудничества со странами Европейского Союза как приоритетное направление внешнеэкономической деятельности Украины / Л.С. Козак, О.В. Федорук // Вестник Национального транспортного университета. – К.: НТУ, 2013. – № 28.

В статье исследованы основные формы и перспективы торгово-экономического и инвестиционного сотрудничества Украины со странами Европейского Союза; проанализированы приоритеты деятельности Европейского инвестиционного банка в Украине; выяснены преимущества Европейского инструмента соседства и партнерства (ENPI); исследована важность создания углубленной и всеохватывающей зоны свободной торговли между Украиной и ЕС, формирования общего экономического пространства в рамках постепенной экономической интеграции в европейский рынок.

Объект исследования – процесс обеспечения экономической безопасности международного сотрудничества.

Цель исследования – усовершенствование механизма торгово-экономического и инвестиционного сотрудничества со странами Европейского Союза.

Методы исследования – абстрагирование, анализ и синтез, индукция и дедукция, системный подход.

Основными формами экономического сотрудничества Украины и ЕС являются техническая и финансовая помощь, торговля, инвестиционная деятельность. Перспективы торгово-экономического сотрудничества между Украиной и ЕС существенно возрастут с созданием углубленной и всеохватывающей зоны свободной торговли, что является неотъемлемой составляющей Соглашения об ассоциации, предусматривает либерализацию торговли товарами и услугами, свободное движение капиталов и рабочей силы. С заключением Соглашения об ассоциации отношения между Украиной и ЕС будут переведены на новый уровень – от партнерства и сотрудничества к политической ассоциации и экономической интеграции. Украина рассматривает Соглашение об ассоциации как важный шаг на пути приближения в перспективе к следующему этапу – подготовке к вступлению в ЕС.

Установлено, что для Украины европейская интеграция будет способствовать модернизации экономики, привлечению иностранных инвестиций и новейших технологий, повышению конкурентоспособности отечественных товаропроизводителей, выходу на единый внутренний рынок ЕС. Базовым форматом инвестиционного сотрудничества между Украиной и ЕС является взаимодействие с Европейским инвестиционным банком (ЕИБ). Миссией ЕИБ является

финансирование долгосрочных инвестиционных проектов на территории стран Европейского Союза, направленных на модернизацию и развитие инфраструктуры, укрепление конкурентоспособности отдельных отраслей экономики, поощрение энергоэффективности и энергосбережения. Модернизация транспортной инфраструктуры является одним из приоритетов деятельности ЕИБ в Украине.

Прогнозные предположения о развитии объекта исследования – усовершенствование механизма обеспечения экономической безопасности международного сотрудничества.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ И ИНВЕСТИЦИОННОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО, ЕВРОПЕЙСКИЙ СОЮЗ, ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УКРАИНЫ, ТЕХНИЧЕСКАЯ ПОМОЩЬ, ЕВРОПЕЙСКИЙ ИНСТРУМЕНТ СОСЕДСТВА И ПАРТНЕРСТВА, ЕВРОПЕЙСКИЙ ИНВЕСТИЦИОННЫЙ БАНК, СОГЛАШЕНИЕ ОБ АССОЦИИ, УГЛУБЛЕННАЯ И ВСЕОХВАТЫВАЮЩАЯ ЗОНА СВОБОДНОЙ ТОРГОВЛИ МЕЖДУ УКРАИНОЙ И ЕС.

АВТОРИ:

Козак Людмила Степанівна, кандидат економічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри «Економіка», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова, 1, к. 313.

Федорук Олеся Володимирівна, кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, асистент кафедри «Економіка», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова, 1, к. 313.

AUTHOR:

Kozak Liudmyla S., Ph.D., professor, National Transport University, head, department of Economics, e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, tel. +380442803016, Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorova str., 1, of. 313.

Fedoruk Olesia V., Ph.D., National Transport University, assistant lecturer, department of Economics, e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, tel. +380442803016, Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorova str., 1, of. 313.

АВТОРЫ:

Козак Людмила Степановна, кандидат экономических наук, профессор, Национальный транспортный университет, заведующий кафедрой «Экономика», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова, 1, к. 313.

Федорук Олеся Владимировна, кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, ассистент кафедры «Экономика», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова, 1, к. 313.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Бондаренко Є.В., доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, професор кафедри «Економіка», Київ, Україна.

Попова В.В., доктор економічних наук, професор, Національна академія статистики, обліку та аудиту, завідувач кафедри «Економіка підприємств», Київ, Україна.

REVIEWER:

Bondarenko Ye.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, National Transport University, professor, department of Economics, Kyiv, Ukraine.

Popova V.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, National Academy of Statistics, Accounting and Auditing, head, department of Economics of Enterprises, Kyiv, Ukraine.